

mezi zábavným rozptýlením a skutečným politickým vedením. Náš průměrný člověk je však v těchto věcech nenáročný, jako jest nenáročný ve všem, kde se nejedná přímo o vydělávání peněz. Kdyby obecnost byla jenom trochu náročnější, nesneslo by večerníky, které vycházejí ráno a ve kterých tudíž nemůže být nic, než více méně odvar raníků, kdežto v cizině jsou večerníky, jež mají každou hodinu nové vydání s novými zprávami. Vždyť večerník vycházející ráno je v podstatě podvodem. Ale o našem obecnstvu platí v této příčině: »Mundus vult decipi«. Toto vědomí nepřispívá ovšem nikterak k tomu, aby žurnalista sám hleděl zvýšit obecnou úroveň tisku. Projevuje se tu stará pravda, že obecnost má takové noviny a takové novináře, jaké zasluhuje. Národy s politickou tradicí vědí také, co mohou a co nemohou od svého tisku chtít.

DR. C. HARAOUÍ:

NA KOHO MYSLÍ REICHSWEHR?

Některí spisovatelé kriticky poukázali nato, co nazvali válečnou psychosou, a vystoupili proti jejím zlořádům. Válečná psychosa se projevila stejnými rysy u všech národů, kteří byli jí postiženi. Zdá se, že je také poválečná psychosa, která, ačkoli vyplývá většinou z psychosy válečné, nabývá, na rozdíl od této, originálních forem u každého národa různých. Poválečnou psychosou u Angličanů je instinktivní přání navrátiti se ke způsobu veřejného života, jaký byl před válkou. U Němců je to přání ztroskotati versaillesský mír, pokud jej pocítují jako urážku své hrdosti nebo jako útok na moc Německví. U Francouzů a stejně u Čechů a Poláků je to obava, kterou vzbuzuje možnost vojenského rozmachu Německa, kterou vzbuzuje Reichswehr a zvláště německá armáda.

Budoucnost snad uvidí, že tato obava skoro chorobná je zvláštní zjev u vítězného národa. Tomu, kdo by poukazoval na případ pruského rozmachu v letech 1806—1813, bylo by lze odpovědět, že politika, kterou sledoval Napoleon, odsuzovala jej k tomu, že se proti němu zdvihali národově evropští, až konečně dva z nich, na obou koncích pevniny ukázali, že bůh bitev není nepřemožitelný. Co učinilo pruskou armádu roku 1813 nebezpečnou a co převážilo důkladně rovnováhu osudu, byl spíše politický systém napoleonský než technická práce Scharnhorstova a Gneisenauova nebo tvrdohlavost maršálka Vorwärtse.

Kde to jsme nyní po dvanácti letech od příměří? Odůvodňuje německá armáda obavy, které se udržují ve Francii? Je hroznější stroj sestavený von Seecktem než stroj Gneisenauův? Jsme bezbranní proti Reichswehru a proti jeho možnostem, proti dnešnímu Reichswehru a proti Reichswehru, jenž může vyvstanout zítra? K čemu používají času »kamarádi« shromáždění u »Heeresleitung«? K čemu pracují?

Kdybychom dali tuto otázku před čtyřmi nebo pěti lety nějakému důstojníku z 2. bureau určeného pro studium německé armády, zodpověděl by ji bez váhání takto: »Němci připravují tajně všeobecnou mobilisaci německé mládeže. V daném případě utvoří Reichswehr kostru velké armády národní; sedm dnešních divísi se rázem ztrojnásobí a utvoření nových jednotek bude následovat v nejrychlejším tempu.«

Tak se to podává na prvý pohled. Pro eventuelní revanš může být Německo svedeno k použití sil, které mu poskytuje jeho obyvatelstvo. Bylo úmyslem omeziti Německo v úzký rámec námezdné armády málo početné: vymkne se tomu rámci, učiníc z této armády líheň důstojníků pro všeobecnou mobilisaci.

Ale to je jen jedna stránka otázky. Obyvatelstvo Německa je pouze jedním faktorem jeho válečného potenciálu. Druhý faktor je významnější, je to síla průmyslová. Není důvodu, aby Německo obětovalo ochotně jeden faktor druhému. A mohutný průmysl neumožňuje pouze ozbrojiti velký

počet lidí, umožňuje také dostati od zdokonalené techniky nové zbraně, lepší stroje, které mohou právě tak jako silné bataillony porušiti rovnováhu sil. Dvě cesty se naskytují: velká vojenská instituce, jako je v Berlíně utvořená Heeresleitung nebo Grosser Generalstab musí silou věcí být ochotná dáti se jednou cestou právě tak jako druhou.

Vůdčí ideje, které snad ovládají přípravu všeobecné mobilisace, jsou příliš známé než aby bylo třeba je zdůrazňovat. Běží zvláště o mohutný eventuální rozvoj ozbrojených sil říše. Aby toho docílily, vojenské úřady patrně pomýšlejí na dvě velká sdružení: spolky bývalých vojáků, spolky sportovní (v tom i sport jezdecký a střelecký) dodaly by mužstvo. Reichswehr (pozemní armáda) dodala by kádry a zdá se, že je soustavně připravena k tomu cíli: má tradiční jednotky na způsob organizace staré armády, velmi silný počet šarží, speciální výcvik.

K doplnění kádrů takto utvořených byli by povoláni záložní důstojníci pocházející ze studentstva, kterému se dostává zvláštního výcviku v době universitní. Povolali by se snad také příslušníci Schupo. Ovšem o tom, zdá se, jsou spory. O jednom je patrně přesně rozhodnuto ve vojenských úřadech německých: že totiž eventuelní kádry musí být nejen rychle vycvičeny vojensky, nýbrž že musí mít také úplnou jednomyslnost politickou. A v tom ohledu, republikanisační práce v Schupo prováděná některými státy, zvláště Pruskem, mohla by být překážkou. A nedávná debata o Reichswehru na říšském sněmu ukazuje cosi, že je asi mravní nepřátelství mezi pravidelnou armádou a Schupo.

Řešení otázky odzbrojení Německa pokud se týče skutečného počtu vojska nepokročila snad tak daleko, jak bychom věřili. Ostatně postupná přeměna velkých spolkových organizací ve smyslu více politickém než vojenském, zdá se, postupuje. To nás nutí k otázce, jak jsou daleko vojenské úřady německé s druhým řešením, s řešením technickým. Ministr, generál Groener, má schopnost k tomuto řešení. Generál Groener seznámil se dobře za války, ať už ve službách železných drah nebo u Kriegsamt, s významnými otázkami technickými a průmyslovými dotýkajícími se otázek vojenských. Musil-li rychle opustiti Kriegsamt bylo to následkem různých s řediteli velkých podniků, k nimž daly podnět jeho názory na otázky sociální, nikoli následkem nějaké neschopnosti technické. Tato jeho poloviční prohra, zcela osobní, nedotkla se nikterak reputace, jíž požíval. Hindenburg jej povolal, když bylo třeba zvoliti nástupce za Ludendorfa, snad pro jeho demokratické smýšlení, ale zároveň — a o tom nepochybujeme — i pro jeho uznávanou schopnost odbornou.

* * *

Generál Groener ztělesňuje dobře dvojí tendenci nejvyššího velitelství německého: je schopen připravit průmyslovou mobilisaci, je také schopen připravit vývoj ve smyslu technickém. Vojenský rozpočet má velké úvěry pro službu automobilní: pod vlivem Anglie, která houževnatě studuje tento problém, také Německo pomýšlí na motorisaci své armády. Nedomnívá se ještě, že už vyšla ze stadia pokusů. Pokud víme, nemá Německo velkých jednotek automobilních. Fakt, že na ně nemyslila smlouva versailleská, jistě nezadržuje Němce. Němci nejsou však ještě plně přesvědčeni o přednosti těchto jednotek a také nepokládají povšechné představy v této věci za dostatečně jasné. Naproti tomu pracují horlivě v oboru leteckém. Neexistuje ovšem v Německu vojenské letectví. Avšak jistý počet důstojníků byl zprvu tajně, po dohodě locarnské roku 1925, oficiálně vycvičován letecky na letounech zvaných sportovní, jejichž řízení však nápadně připomíná řízení letounů bitevních. Úsilí úřadů vytvořiti mohutný průmysl aviatický bylo dosud korunováno úspěchy. Tento průmysl žije z části, jak známo, ze subvencí Říše, států, měst a obchodních komor; je také mohutný následkem soustředění prací, které umožnilo utvoření Lufthansy; rozšíření provozovaných linií zdá se odpovídat méně prospěchu rázu čistě ekonomického jako spíše snaze dělati účinnou propagandu v obyvatelstvu a rozmnožiti důvody pro to, aby byly stroje ve službě. Němci ujišťují, že v tom všem není nic znepokojivého vzhledem k ohromnému rozdílu, jímž se podle nich liší letoun »civilní« od »vojenského«. Je to názor hodně sporný, ale je v něm zrnko (ale opravdu jen zrnko) pravdy. Na čem záleží, je síla německého

průmyslu, který by mohl rázem přejít na výrobu vojenských strojů: značné úvěry (39% říšského rozpočtu pro civilní letectví) jsou určeny pro studium nových typů a tato studia jsou tím, co se chce, aby byla: zcela kovová konstrukce velmi rozšířená v Německu je nesmírně vhodná pro seriovou výrobu; zaostalost Německa pokud běží o motory se pomalu dohání (německými motory byl opatřen Junker, na němž Koehl, Hünefeld, Fitzmann a jiní přeletěli Atlantik), konečně výrobní výkonnost německých továren se zvětšuje o výkonnost německých továren zařízených v cizině.

* * *

Ke vzdušné zbrani se pojí zbraň chemická, jejíž kvantitativní možnosti jsou v Německu téměř neohraničeny. Patrně součinnost chemie a letectví není ještě schopna dáti výsledky přímo rozhodující, jaké se očekávají v době nejbližší. V Německu samém je o tom spor. Ale musíme pokládati za jisté, že »kamarádi« v Heeresleitung nenechají uklouznout žádnou příležitost.

To vše, přiznejme to hned, jsou jen možnosti, způsobilosti. Ale nepomůže nic zavírat před tím oči. Naopak, je třeba si uvědomiti, že Německo vážně usiluje, aby jakýmkoli způsobem zvětšilo hodnotu armády a námořnictva, které mu smlouva versailleská ponechala. Právě byly odhlasovány finanční náklady přesahující všecko míru, jakou by vyžadovalo pouhé udržování Reichswehru. A vůdčí orgány, které jsou mozkiem armády, se vynasnažily, aby mohly účinně pracovat k nalezení všech oportunních řešení.

* * *

Stručná bilance, kterou jsme tu nastínili, není potěšující. Ale otázka, která rozhoduje, je tato: jsme bezbranní před možnostmi Reichswehru?

To, že byl fakticky při Heeresleitung rekonstituován bývalý generální štáb pruský, stalo se proti mírové smlouvě; toto porušení smlouvy by mohlo býti vzneseno na Společnost národů, bylo by také oprávněno žádati vyšetřování o úvěrech vojenských vyskytujících se v rozpočtu Reichswehru. A nechápeme dobře, proč Briand nepoužil Ženevy, i kdyby to bylo jen k tomu, aby byla oficiálně registrována porušení tak zřejmá litery a ducha mírové smlouvy a aby toho zákroku politicky bylo využito.

Pohledme na to s vyššího hlediska: jaká nebezpečí plynou pro Francii z moci Reichswehru dané populačním, průmyslovým a technickým potenciálem Německa? Prvým se týká využití početní převahy německého obyvatelstva, otázka mužstva.

Buď se použije německé armády z času míru tak, jak jest; a podle samých Němců, je příliš slabá, aby se jí opravdu bylo co bát.

Nebo poskytne kádry obecné mobilisaci. A pak dlužno připustiti, že vojenský výcvik mobilisovaných byl by málo důkladný a v každém případě horší než výcvik francouzského kontingentu, jenž ztrávil rok v kasárnách a účastnil se obranných cvičení. Pokud běží o mobilisaci, byla by usnadněna tím, že německé obyvatelstvo žije většinou ve městech, byla by však ztížena tím, že by byla připravena tajně, z toho by plynula ztráta času a pravděpodobné chyby. V každém případě, nezdá se, že je dnes připravena všeobecná mobilisace: taková operace se nedá lehko utajit; »o tom se ví.« Populační potenciál tedy není základní.

Připustíme, že se německým úřadům vojenským podaří postavit improvizované jednotky v počtu odpovídajícím mobilisované armádě francouzské. Přiznáváme se, že z toho nemáme strach a že nechápeme dobře, proč je z toho strach. Jak opravdu přičítati německým jednotkám, jejichž slabost je evidentní v důsledku jejich nedostatečného výcviku a pro zvláštnosti jejich mobilisace, převahu nad jednotkami Francie? Milice jako milice, a není milice, které se dostalo výcviku veřejně zřejmě lepší než milice, pro kterou všecko bylo provedeno tajně?

Jakmile věříme na nebezpečí možné mobilisace německé mládeže, musíme uznati při nejmenším nedostatek nejelementárnější logiky, že ozbrojený národ pečlivě organisovaný a připravený není bez hodnoty.

Ale, namítne se, je nebezpečí vidíme-li jak Němci vyvolávají zavčas vzhledem ke konfliktu zahájení periody tak zvaného nátlaku diplomatického, jak potom protahují věc, využívají prodlení takto získaného a dohánějí výcvik, zbrojení a přípravu mobilisace. Hypotese tu nelze zvrátit. Ale nebezpečí v tom případě netkví v domnělé vnitřní převaze německého systému předpokládaného nad systémem francouzským dobře známým. Nebezpečí by mohlo vzejít jen z nedostatku prozíravosti vlády, je na státnících, aby se nedali překvapit, potom aby jednali a nedopustili průtahy diplomatických vyjednávání, které by sloužilo za španělskou stěnu pro intenzivní vojenské přípravy.

Závisí především na vládní iniciativě a na politice, aby se čelilo eventuelní nepostačitelnosti našich mobilisovaných efektív. Je zcela možné, že v několika letech vlivem únavy ve Francii i jinde, německé tajné přípravy k mobilisaci se silně rozvinou a všimneme-li si, jakou zaslepenou a špatnou politiku provozovali od války spojenci, není nemožno, že Německo bude vyžadovati a dosáhne nového vojenského statutu. Kdyby se poslední případ uskutečnil, záleželo by předem na politice a na státnících, aby bylo odstraněno všechno nebezpečí. Co se prvního případu týče, nezdá se, že by Francie měla pozměnit svůj systém, aby napodobila vojenskou německou soustavu. Její bezpečnost je tvořena prvky vojenskými a prvky politickými. Oba prvky, pevně se k sobě vízící, jsou vyjádřeny locarnskou smlouvou. Tato měla především za účel ihned zaručiti bezpečnost Francie a Německa za anglických a italských garancí. Jejím vzdáleným účelem bylo umožnit takovým způsobem těsnější a normálnější vztahy mezi evropskými velmocemi. Bylo by jistě snadno poukázati z vojenského hlediska na nejasnost a nepřesnost článků oné smlouvy, na kterých může budovati strategie. Ale ve Francii i jinde byla učiněna ta chyba, že se na tuto smlouvu pohlíželo jako na něco dokončeného; jestliže se kdy měla uplatniti myšlenka o »nepřetržitém tvoření«, mělo se to tu státi. A také co se týče Německa, Anglie i Itálie je to hlavně politika, která má udržovati živoucím tento nástroj bezpečnosti a míru, jestliže sám nemá velikou vojenskou a strategickou hodnotu, musí mu ji dáti politika. V Německu bylo slyšeti stížnosti, že politika zahájená v Locarnu měla jen nepatrný vliv na francouzsko-německé styky. Zda by Francouzi neměli litovati, že neměla většího vlivu na styky franko-anglické a franko-italské? Jenže to je vládní otázka a ne problém vojenské organisace.

* * *

Důležitost úlohy vlády vynikne stejně, pozorujeme-li rozvoj průmyslového a hospodářského potenciálu, přivedený zahraniční i vnitřní politikou. Co se týče zahraniční politiky, to co jsme řekli o stavu vojska, se vztahuje stejně dobře na hmotné prostředky. Jestliže to, čím disponujeme nestačí, mají se předvídati státníci snažiti doplniti přípravou aliancí a uzavřením přátelství.

Ale máme dobrou zkušenost o tom, jak draho přijde spoléhání se na cizinu. Ideálem by bylo, aby země v případě války byla soběstačná. To je ovšem nesnadný problém, neboť tak pochopené válečné hospodářství je v přímém protikladu s hospodářstvím v míru, jehož základním rysem je výměna zboží mezi různými státy, které je dodávají za nejvýhodnějších okolností. Nutno tedy hledati prostředek, aby se státu zaručily obchodní možnosti za normálních dob a při tom se co nejvíce rozvinul jeho válečný potenciál. Žádný stát nemůže míti stejný rytmus hospodářského života za míru a za války. Angličané to dobře poznali za světové války, když museli upustiti od hesla Business as usual, pyšně proklamovaného při jejím vypuknutí.

Za šetření uvedených okolností vláda má povinnost rozvinouti v míru co nejvíce hospodářský potenciál. Francie dováží na př. obilí, uhlí, pohonné látky. Co se týče obilí a vůbec zemědělských výrobků, je to téměř skandální a výnos na hektar je nepřijatelně slabý. Hlavní příčinou toho je, že Francie nemá řádně rozvinutého průmyslu dusíku. Cílevědomá a energická akce je tu tím nutnější, že Francie potřebuje i za války tohoto průmyslu, aby vyhověla svým potřebám; výsledky dosažené v průmyslu barviv, který je stejně nutný k vedení vojenských operací, ukazují, že tu možno užitečně pracovati. Co se týče uhlí, Francie je naň chudá; proto by měla býti vše evropských zemí, co se týče

vybavení se netepelnou energií k výrobě elektriny, zatím co zaujímá skrovné pořadí. Nedostatek uhlí zapovídá jí pomýšletí na syntetickou výrobu petroleje, která právě v Německu je dávána do provozu, a ztěžuje jí používání směsi benzolu s líhem, která je sice výborná, ale vyžaduje uhlí; to vše je známo. Ale co bylo učiněno k rozšíření používání vodního plynu neb dřevěného uhlí?

Vládní iniciativa měla by se projevit v pěstování obilí, rozvoji chemického průmyslu, postavení hydrocentrál a používání náhražek tekutých pohonných látek. Mluvíme-li o vládní akci, nechceme tím mysletí akci etatistickou. Tato je neplodná, kdežto zákonné opatření, směřující k danému cíli a používající správných prostředků praktického uskutečnění, může býti neobyčejně účinné: byly to Bismarkovy zákony o lihovarech, které umožnily Německu dosáhnouti v málo letech takové produkce průmyslového lihu, že potřeba byla úplně kryta.

Srovnání demografického a hospodářského potenciálu v Německu a ve Francii vedlo k všeobecně známým závěrům. Jestliže absolutní podřízenost Francie je tu nepopíratelným faktem, její prostředky správně využitě, rozvinuté a doplněné díky cílevědomé politické akci by jí umožnily přece jen pohlížeti bez obavy na možnost defensivní války.

Pravili jsme, že největším ohrožením míru je znovuvyvoření pruského generálního štábu; díky jemu, Německo může posouditi kdy nadešel okamžik nejpříznivější odvetě a sledovati cestu, která je může dovésti k nejlepším vyhlídkám. Zda je tu nevyhoiditelně nebezpečí? Jistě ne, neboť Francie má rovněž svůj generální štáb. Nic mu nezabraňuje sledovati technická zdokonalení, dohadovati se o přeměnách války se stejným úspěchem, jako velký berlínský generální štáb. Tento, jak se zdá, nenašel dosud svoji cestu. Je mu obtížno najíti nějakou doktrinu, i když nehledíme na meze, vytyčené mírovou smlouvou, na které ostatně on nehledí. Tu a tam objeví se nějaká teorie: generál von Seeckt nedávno načrtl jednu z nich na přednášce pronesené v Deutsche Gesellschaft. I když je velmi zajímavá, přes své nepopíratelně slabé stránky, tato teorie nemůže býti definitivní, neboť samotné její základy jsou velmi pochybné. Tomu se nedivme. Vojenská organizace se nachází dnes v přechodném období. Potýkají se tu dvě protivné téze, mezi nimiž je těžko nyní jednu vybrati. Jedno řešení spoléhá na efektivy, druhé na techniku, jedno na branný národ a druhé na armádu z povolání dokonale vybavenou.

Váhání mezi těmito dvěma tézemi (které možná nejsou tak nesmířitelné) není vlastní jen Německu, pociťuje se také ve Francii. A v jistém smyslu vojenské zákony, právě odhlasované francouzským parlamentem, představují kompromis mezi nimi. Ony zákony mají alespoň tu výhodu, že nezavazují nikoho pro budoucno, že ponechávají volnou cestu všem možným změnám, které by se ukázaly nutnými. Opakujeme, že nic nezabraňuje principiálně francouzskému generálnímu štábu hledati možné změny stejně rychle jako německý štáb, znovuvyvořený proti znění versailleské smlouvy.

Pravili jsme principiálně. Ale tak to má býti i v praksi. Ale zde chováme určité obavy. Nový francouzský vojenský statut, jak jsme viděli, má tu výhodu, že nechává volnou cestu vůdcům národa. Jeho autoři se honosili tím, že především chtěli dát autoritám maximum možností aniž omezili jich iniciativu; tak ani počet, ani složení velkých jednotek není přísně vymezeno. Parlament v důvěře k vládě a velitelskému přenechal těmto možnost rozhodnouti se pro určité technické využití prostředků, které jsou k dispozici. Jakmile se připustí, že vojenské otázky procházejí přechodnou fází a že je dosud nemožno říci, které řešení asi bude nejsprávnější, tento stav věcí se chápe bez námahy a bez reptání.

A přece nové vojenské zákony nesou pečeť jakési velké bázlivosti, přílišného váhání, kterého bylo možno se zbaviti. Žádná z velkých otázek dneška nebyla odhodlaně projednávána, tak aby mohla být uskutečněna a vyplněna. Aniž se kompromitovala budoucnost, mohlo se jíti dále než se šlo: letecký problém a problém motorisace zastrášily. Omezilo se tu jen na protesty z dobré vůle, ale k ničemu dalšímu nedošlo.

* * *

»Je víra, která nepůsobí, upřímnou vírou?« To, co právě chybí francouzskému generálnímu štábu, je upřímná, účinná víra. Mohla se připravovati určitá řešení, která podle mínění všech, převládou

zítra, aniž se tím chtěl definitivně rozřešiti vojenský problém Francie. Národní obrana je jako příroda; nezná a nesmí znáti skoků, musí býti vždy zajištěna v každé době; nic není tak jisto. A je nesnadno připravovati řešení zítřka, poněvadž je tu nebezpečí, že dnes stát bude odzbrojen. Je to nesnadné, ale ne nemožné. Právě odhlasované zákony se vyznačují přílišnou obezřelostí: velké problémy vojenské organizace nejsou zcela neznámy, tu a tam navrhovaná řešení nejsou kategoricky navržena, ale není tu dostatečné úsilí o adaptaci a přípravu.

Tato nesmělost myšlenky snadno si najde jistou omluvu. Aby se připravovala řešení pro příští dny, aby se mohlo cílevědomě hledati v kterém smyslu nutno pracovati, nutno předem konati pokusy. Zdůraznili jsme výše neústupnost, s jakou Angličané konají výzkumy v motorisaci armády; neúspěchy je neodradí a po neúspěšném pokusu již zase připravují nový. Ve Francii položka věnovaná na výzkumnictví v armádě je odhadnuta s velkou šetrností. Výsledek toho je, že studijní práce jsou omezeny na minimum. Byly sice provedeny některé typy nových válečných strojů, ale jich počet je vždy velmi malý. A v nejpříznivějším případě, pokusy sotva vyjdou z laboratorního stadia. Vlastní manévry, prováděné ve spojení s oddíly všech druhů, jsou neuskutečnitelné. I když připustíme, že konané pokusy umožní nám udělati si jasnou představu o technických možnostech, o novém materiálu, možnost taktického použití zůstává nepatrná i když nehledíme o přivyknutí si obsluhujících na stroj, které je nutné, aby se stroj osvědčil v bitvě.

Tedy i v oblasti čisté techniky shledáváme odpovědnost vlády. Finanční krize je příčinou snížení úvěru, určeného k výzkumům a pokusům. Poněvadž vojenské autority musí pak vystačiti s omezeným rozpočtem, musí především hledati prostředek, aby armáda mohla žít: některé výdaje jsou nesnižitelné. Nutno tedy snížit jiné. A je docela lidské, že to jsou právě ty výdaje, jichž užitečnost je nejméně zřejmá, které jsou omezovány v rozpočtu. Technické výzkumy jsou obětovány požadavkům všeobecné politiky. V naší nesnadné době velitelství by mohlo obrátiti výrok barona Louis a říci: »Řiďte dobře finance a já budu provozovati dobrou vojenskou politiku.«

* * *

Musíme doufati, že až finanční a hospodářská krize bude rozřešena, technika nabude svých práv a že jí bude přidělen úvěr, kterého vyžaduje. To bude dílem zítřku. Jak se dnes máme dívati na problém francouzsko-německého sblížení v jeho vztahu k »říšské obraně?«

Německý vojenský systém, zavedený mírovými smlouvami a ve srovnání s francouzským vojenským statutem, zavedeným novými zákony, neznamená nebezpečí pro Francii. Ale tento systém může doznati v následujících letech více méně značné a pro evropský mír nebezpečné změny.

Je třeba, aby cílevědomá a realistická politika se protivila podobným změnám, nebo aby opatřila zemi těmi prostředky všeho druhu, které postrádá. A též je nutno, aby francouzské vojenské autority se přizpůsobily rychle, rychleji než autority jiných zemí, pokroku ve vojenské technice.

Ve francouzských parlamentních kruzích existuje mylné domnění, že věc národní obrany je vyhrazena jen vojenským osobnostem; ve skutečnosti přináležejí vládě, které vojsko je podřízeno. To bylo správně poznáno a využito u Němců, jak to ukázaly řeči generála Groenera při projednávání rozpočtu říšské obrany. Bylo by záhodno, aby tato myšlenka zvítězila i ve Francii a aby osobnosti vojenské i státníci byli o tom pevně přesvědčeni.

Za podmínky, že každý — vláda i velitelství — bude obezřelý, německá armáda není sama o sobě překážkou francouzsko-německého sblížení. Ale je třeba, aby Francie měla svoji politiku. To jest, je třeba, aby se stala náprava v tom, co se ve Francii koná již dvanáct let.

Jaká by měla býti tato politika nebo alespoň její tendence? Máme tu příklad v Napoleonovi: jeho chybná politika byla zaviněna přílišnou důvěrou v sebe: počítal příliš se svojí šťastnou hvězdou. Je otázkou, zda od konce války, francouzští státníci nehřešili v opačném smyslu, zda příliš nepodceňovali moc země a zda si nenavykli obávat se všeho.

Víme dobře, že na začátku napoleonské éry, přes řádění za revoluce, Francie byla daleko nej-lidnatějším státem v Evropě. Víme dobře, že někteří francouzští politikové dneška, počítající se stálým ubýváním počtu narození ve Francii, chtějí vésti zemi k politice odříkání se, která podle nich se vnučuje, srovnáme-li její obyvatelstvo s obyvatelstvem zemí sousedních. Víme dobře, že vzchopení se ve věci Natality vyžaduje dlouhodobé a správně řízené úsilí: není dílem jednoho dne.

Ale také co víme je, že se klade špatně otázka, když se uvádí v protiklad 40 milionů Francouzů a 60 milionů Němců. Podobné schema je příliš zjednodušené. Jestliže si představíme, že by vypukl nový válečný konflikt mezi Francií a Německem, a měříme-li naději na vítězství počtem obyvatelstva, pak nutno počítati s 8 miliony Belgičanů napadených stejně jako Francouzi, kteří tlakem okolností by bojovali po boku posledně uvedených. Nutno rovněž počítati s domorodci v koloniích, kteří jak zkušenost ukázala, mohou mítí podíl na boji. Bylo by přeháněním mluvíti o 100 milionové Francii. Počítejme s tím, co ukázala světová válka: domorodci z francouzských kolonií poskytlí mobilisovaný kontingent, činící třináctinu efektivů mateřské země: zachováme-li nyní stejný poměr, nutno přidati 3 miliony lidí. Ale pak tu máme Francii s 50 miliony proti 60 milionům. Nyní tu je skoro rovnost, neboť počet mobilisovaných nepřesahuje pětinu všeho obyvatelstva: pak připadá jedna třetina ve prospěch Německa. To je zcela zanedbatelné.

Ale pak sblížení s Německem nevypadá jako přání slabého člověka, který se chce dohodnouti se svým silnějším sousem, ale jako spojení dvou silných mužů pro společné blaho. Francouzští státníci nemají vymlouvatí slabost upadajícího lidu, ale vyžadovati práva mocného národa. Nechtí vrátí Francii důvěru v sebe a velké problémy se značně zjednoduší.

VNITŘNÍ A ZAHRANIČNÍ POLITIKA.

A. VNITŘNÍ.

Vánoční politické prázdniny se značně prodloužily a politické práce soustředily se do porad jednotlivých stran a porad hospodářských ministrů. Dlouho se jednalo mezi stranami i v ministerské radě o vládním prohlášení.

3. února podal toto vládní prohlášení v poslanecké sněmovně předseda vlády Udržal. Zdůraznil, že průběh hospodářské krise je u nás stále mírnější než jinde. Doložil, že vláda si všímala hospodářských otázek; za uplynulých 13 měsíců předložila vláda oběma komorám Národního shromáždění dohromady 98 vládních osnov, z nichž 89 osnov bylo povahy převážně hospodářské a sociální. Nejtěžším následkem všeobecné krise hospodářské je nezaměstnanost, které chce vláda čeliti zvýšenou činností investiční. Rozpočet na r. 1931 má téměř za 2 miliardy Kč nových investic. Aby se urychlilo tempo provádění investičních prací, byla zřízena meziministerská komise pro investice. Snahou vlády jest, aby byly podporovány nouzové práce a stavby, a aby vůbec se státní administrativa rozehrála, aby pracovala rychleji. Zejména bude pečováno o to, aby byly včas vyřizovány rozpočty autonomních svazků. Na akci stravovací a ošacovací bylo věnováno dosud 24 mil. Kč. Vláda je ochotna podporovati činnost, která by směřovala k zlevnění důležitých výrobků, je ochotna starati se o úvěr pro lidové peněžnictví zemědělské a živnostenské. Chce věnovati pozornost silničnímu fondu a počítá s definitivní úpravou bytového zákona. Vládní prohlášení ministerského předsedy podtrhuje význam vzájemné spolupráce všech činitelů, kterým jde o to, aby se čelilo v mezích daných možností hospodářské krizi. Odtud také apel min. předsedy k státní administrativě, aby dbala rychlého vyřizování všech svých prací. Vlastním závěrem min. předsedy je apel, že jenom klid a pořádek může vytvořiti milieu, v němž možno řešiti obtížné otázky hospodářské.

Toto vládní prohlášení bylo přijato koaličním tiskem jako slib energické činnosti, třebaže některé listy žádaly jasnější formulaci a konkrétnější program vládní činnosti. Oposice přirozeně byla s vládním prohlášením nespokojena.